

SLO-analyse

Taal op maat - Noordhoff

© **Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede**

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Maart 2006

1. Registratiedeel

Titel	<i>Taal op maat</i>
Volledige titel	<i>Taal op maat</i>
Auteurs	<i>Taal op maat Taal</i> : Beuming, P.; Ligthart, F.; Schijndel, B. van (allen eindredactie); e.a. <i>Taal op maat Spelling</i> : Broek, T. van den; Haan, G. (eindredactie); e.a.
Uitgever	Noordhoff BV BAO Postbus 342 3990 GC HOUTEN Tel: 030 - 6383 333 Fax: 050 - 5226 429 E-mail: bao@noordhoff.nl Website: www.noordhoff.nl
Jaar van uitgave	2003-2006
Omschrijving	De taalmethode <i>Taal op maat</i> is een thematisch-cursorische methode en is bestemd voor de jaargroepen 1 tot en met 8 van de basisschool. Het programma voor groep 1/2 en 3 is facultatief. De methode bestaat uit een taallijn en een aparte spellinglijn voor groep 4 tot en met 8. In de taallijn komen de volgende domeinen aan de orde: spreken en luisteren, woordenschat, taalbeschouwing en stellen. Voor meertalige en taalzwakke leerlingen is er een hulplijn NT2; deze is in de methode geïntegreerd. De taalvaardigheid lezen is niet uitgewerkt in de methode.
Samenstelling	<i>Taal op maat Taal</i> bestaat voor leerjaar 4 tot en met 8 per groep uit de volgende componenten: handleiding a en b, leerlingenboek a en b, kopieermap, antwoordenboek a en b, kaartenbak en software. Voor groep 4 is er een werkboek (verbruik). De materialen voor groep 1/2 bestaan uit een activiteitenboek a en b en een CD (hoorspelletjes, verhalen en liedjes). Voor groep 3 is er een werkboek (verbruik) en een handleiding. <i>Taal op maat Spelling</i> (groep 4-8) bestaat per groep uit: handleiding plus kopieerbladen, werkboek (verbruik), antwoordenboek, software, spellingskaarten en spellingstickers.
Doelstellingen en uitgangspunten	De auteurs geven aan dat <i>Taal op maat</i> een forse bijdrage wil leveren aan de taalontwikkeling van kinderen. Voor groep 1/2 betreft dit activiteiten die gericht zijn op het vergroten van de spreek- en luistervaardigheid, het vergroten van de woordenschat en het voorbereiden op het schrijf- en leesonderwijs. Groep 3 maakt op een speelse manier kennis met taalonderwijs vanuit de volgende activiteiten: thema-introductie met behulp van een praatplaat, het ordenen van woorden in een woordweb, het nadenken en praten over taal en verwerkingsopdrachten. <i>Taal op maat</i> voor groep 4 tot en met 8 wil een systematische bijdrage leveren aan de natuurlijke ontwikkeling van taal waarbij wordt uitgegaan van drie hoofdfuncties voor taalgebruik: communicatie, conceptvorming en expressie. In de handleidingen <i>Taal</i> worden voor alle domeinen de doelstellingen per les geformuleerd. Ditzelfde gebeurt binnen de leerlijn <i>Spelling</i> . De auteurs van <i>Taal op maat</i> noemen in het methodeboek de volgende uitgangspunten: "plezier in taal(onderwijs); een hanteerbare differentiatie; tegemoetkomen aan de vraag om lessen zelfstandig werken; een leerling-vriendelijke methode; niet alleen instructieve leersituaties maar ook constructieve; de methode moet voldoen aan de kerndoelen en een slanke/handzame

Titel	Taal op maat															
	<p><i>methode/handleiding</i>". In de Wegwijzer van <i>Taal op maat</i> staan als uitgangspunten vermeld: "een methode voor sterk en zwak; het woordweb voor de ontwikkeling van de woordenschat; een soepele overgang van groep 3 naar 4 en taal- en/of spellinglijn."</p> <p>Meer specifieke uitgangspunten voor de methode zijn: "differentiatie door middel van: vooronderwijs, taalhulp aan allochtone leerlingen, herhalingsoefeningen, maatwerk, meerwerk en meesterwerk; het hanteren van onderwijsstrategieën (spreken en luisteren, woordenschat, taalbeschouwing en stellen) en leerstrategieën; het inpassen van evaluatiemomenten (reflectie, korte evaluatiemomenten tijdens de lessen en toetsen)". Voor <i>Taal op maat</i> in groep 1/2 worden de volgende twee uitgangspunten gegeven: "accent op woordenschatverwerving en het bedienen van diverse onderwijsvisies (ontwikkelingsgericht, ervaringsgericht en programmagericht)".</p> <p>Voor <i>Taal op maat Spelling</i> geven de auteurs de volgende uitgangspunten aan: "een aparte leergang voor spelling, een gestructureerde aanpak, onderscheid in veranderlijke en onveranderlijke woorden, starten vanuit een context, visuele hulpmiddelen, taalgebruik dicht bij de kinderen en een hanteerbare differentiatie".</p>															
ICT	De software bij <i>Taal op maat</i> kan worden ingezet bij woordenschat, taalbeschouwing en spellen. Voor <i>Taal</i> zijn de activiteiten: inoefenen, verbreden/herhalen en toetsen. Voor <i>Spelling</i> zijn dit inoefenen, toetsen en remediëren. De computer registreert de resultaten van de leerlingen.															
Kostenplaatje	<p>Het kostenplaatje geeft een indicatie van de kosten uitgaande van vijf groepen van 25 leerlingen per groep. 'Kosten eerste aanschaf' betreft het gebruiks- en verbruiksmateriaal bij de aanschaf van de volledige methode in het eerste jaar. 'Jaarlijkse kosten' betreft de kosten van de verbruiksmaterialen in de volgende jaren. Niet doorberekend zijn eventuele kopieerkosten. 'Additioneel materiaal' betreft de kosten van extra materialen. Voor de antwoordenboeken is één exemplaar per vijf leerlingen berekend. Kortingsregelingen van de uitgever zijn bij het kostenplaatje niet meegenomen. Peildatum voor dit kostenplaatje is maart 2006.</p> <p>Voor een overzicht van alle onderdelen en de bijbehorende prijzen kunt u ook kijken op www.leermiddelenplein.nl waar u per methode een overzicht kunt vinden van de kostprijs van alle methodeonderdelen of op de website van de uitgever www.noordhoff.nl.</p> <table border="1" data-bbox="472 1420 1465 1615"> <thead> <tr> <th data-bbox="472 1420 719 1496"><i>Naam methode</i></th> <th data-bbox="719 1420 970 1496"><i>Kosten eerste aanschaf</i></th> <th data-bbox="970 1420 1220 1496"><i>Jaarlijkse kosten</i></th> <th data-bbox="1220 1420 1465 1496"><i>Additioneel materiaal</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="472 1496 719 1538"><i>Taal op maat Taal</i></td> <td data-bbox="719 1496 970 1538">€ 7.994,90</td> <td data-bbox="970 1496 1220 1538">€ 107,75</td> <td data-bbox="1220 1496 1465 1538">€ 434,70</td> </tr> <tr> <td data-bbox="472 1538 719 1615"><i>Taal op maat Spelling</i></td> <td data-bbox="719 1538 970 1615">€ 2.527,50</td> <td data-bbox="970 1538 1220 1615">€ 782,40</td> <td data-bbox="1220 1538 1465 1615">-</td> </tr> </tbody> </table>				<i>Naam methode</i>	<i>Kosten eerste aanschaf</i>	<i>Jaarlijkse kosten</i>	<i>Additioneel materiaal</i>	<i>Taal op maat Taal</i>	€ 7.994,90	€ 107,75	€ 434,70	<i>Taal op maat Spelling</i>	€ 2.527,50	€ 782,40	-
<i>Naam methode</i>	<i>Kosten eerste aanschaf</i>	<i>Jaarlijkse kosten</i>	<i>Additioneel materiaal</i>													
<i>Taal op maat Taal</i>	€ 7.994,90	€ 107,75	€ 434,70													
<i>Taal op maat Spelling</i>	€ 2.527,50	€ 782,40	-													
Overige informatie	Op de website van Noordhoff (www.-noordhoff.nl) kunnen gebruikers van <i>Taal op maat</i> zich aanmelden voor de nieuwsbrief waarmee ze op de hoogte worden gehouden van ontwikkelingen van <i>Taal op maat Taal</i> en <i>Spelling</i> .															

2. In hoeverre wordt aan de kerndoelen (*versie herziening 2006*) voldaan?

Toelichting

Bij het analyseren van de methoden Nederlands op de kerndoelen is door SLO uitgegaan van de versie herziening 2006.

Een aspect van de kerndoelen dat in dit instrument (nog) buiten beschouwing is gelaten, is het cumulatieve karakter van deze generatie kerndoelen. Ook de andere vakgebieden bevatten kerndoelen die mogelijk relevant zijn voor Nederlands. Deze zijn in eerste instantie buiten beschouwing gelaten.

Kerndoelen Nederlands

De overheid heeft voor het vak Nederlandse taal 12 kerndoelen (herziening 2006) geformuleerd, verdeeld over drie domeinen.

Voor Domein A Mondelinge taalvaardigheid zijn de volgende kerndoelen geformuleerd:

1. De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.
2. De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
3. De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend is van karakter en leren met argumenten te reageren.

Voor Domein B Schriftelijk taalonderwijs zijn de onderstaande kerndoelen geformuleerd:

4. De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
5. De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies zoals: informeren, instrueren, overtuigen en plezier verschaffen.
6. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.
7. De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
8. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.
9. De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Voor Domein C Taalbeschouwing, waaronder strategieën, zijn de volgende kerndoelen geformuleerd:

10. De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.
11. De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin een onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen: regels voor het spellen van werkwoorden; regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden; regels voor het gebruik van leestekens.
12. De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken

Analyseresultaten Kerndoelen

Met betrekking tot de nieuwe kerndoelen (herziening 2006) voldoet de methode **Taal op maat** aan zes van de twaalf kerndoelen Nederlands volledig. Aan de overige zes kerndoelen wordt gedeeltelijk of bijna volledig voldaan. Kerndoelen 4, 6, 7 en 9 zijn voornamelijk leesdoelen. *Taal op maat* is echter geen leesmethode waardoor deze doelen ook niet volledig zijn uitgewerkt in de methode. Ook kerndoel 8 en 10 komen niet volledig aan de orde in de methode.

Kerdoel 4 scoort gedeeltelijk omdat in de methode digitale bronnen ontbreken. In enkele projectweken wordt wel de suggestie gegeven om eventueel internet te raadplegen maar dit wordt niet nader uitgewerkt. Daarnaast scoort kerndoel 4 gedeeltelijk omdat het gebruik maken van leesstrategieën maar in zeer beperkte mate is aangetroffen. *Taal op maat* is echter ook geen leesmethode. Kerndoel 6 is gericht op het leren informatie en meningen te ordenen, ondermeer bij systematisch geordende bronnen. Dit aspect is niet gevonden in de methode. Andere aspecten van kerndoel 6 (informatie ordenen bij instructieve teksten en het onderscheiden van feiten en meningen) zijn wel aangetroffen. Bij kerndoel 7 gaat het onder andere om het leren vergelijken van informatie en meningen, bijvoorbeeld in krantenberichten of bij reclame. Dit is in de methode niet aangetroffen. Wel staan in de methode schrijfp opdrachten waarbij leerlingen in hun eigen tekst zowel feiten als meningen moeten verwerken. Een ander aspect van kerndoel 7 is het beoordelen van teksten op betrouwbaarheid. Ook dit is niet gevonden. Kerndoel 8 komt bijna volledig aan de orde in de methode. Alleen het verzorgen van een tekst met betrekking tot handschrift komt niet voor. Kerndoel 9 is gericht op het plezier krijgen in het lezen en schrijven van teksten. Voor het domein schrijven is dit wel uitgewerkt in de methode, voor het domein lezen logischerwijs niet. Bij kerndoel 10 gaat het om het herkennen, verwoorden, gebruiken en beoordelen van strategieën voor luisteren, spreken, lezen en schrijven. Dit is niet helemaal volledig aangetroffen in de methode: voor luisteren en lezen alleen het gebruiken van strategieën; voor spreken het verwoorden, gebruiken en beoordelen en voor schrijven het herkennen, verwoorden en gebruiken van strategieën.

3. In welke kerninhouden worden de kerndoelen in de methode uitgewerkt?

Toelichting

Om aan te kunnen geven op welke wijze methoden de kerndoelen concretiseren is door SLO een nadere uitwerking van de kerndoelen in kerninhouden (indicatoren en specificaties) gemaakt. Bij de uitwerking is ook de tekst van de karakteristiek bij het vakgebied meegenomen. De kerndoelen Nederlands zijn door SLO vertaald in drieëntwintig indicatoren en vervolgens verder uitgewerkt in (deel)specificaties. Er is getracht deze zo zorgvuldig mogelijk te formuleren. Deze uitwerking is gemaakt in overleg met de Inspectie van het Onderwijs.

Overzicht van aangetroffen kerninhouden

In de tabel is aangegeven welke specificaties in de methode ***Taal op maat*** aan de orde komen en welke niet.

Legenda:

A	=	analyseresultaat
■	=	aanwezig
▣	=	gedeeltelijk aanwezig
□	=	niet aanwezig
n.v.t.	=	niet van toepassing

<i>Kerdoel</i>	<i>Indicator SLO</i>	<i>Specificatie SLO</i>	A
1. De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.	1.1 Verwerven van informatie uit gesproken taal.	1.1.1 Luisteren naar verschillende soorten teksten.	■
		1.1.2 Herkennen van verschillende soorten teksten.	■
		1.1.3 Gebruik maken van luisterstrategieën	■
	1.2 Gestructureerd weergeven van informatie.	1.2.1 Samenvattend navertellen.	■
		1.2.2 Aantekeningen maken.	■
		1.2.3 Schematisch weergeven.	■
		1.2.4 Samenvatting schrijven.	■

<i>Kerndoel</i>	<i>Indicator SLO</i>	<i>Specificatie SLO</i>	<i>A</i>
2. De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren	2.1 Naar vorm en inhoud mondeling uitdrukken.	2.1.1 Spreken in verschillende gespreksituaties.	■
		2.1.2 Aandacht voor gespreksinhoud.	■
		2.1.3 Deelnemen aan verschillende gespreksvormen.	■
		2.1.4 Aandacht voor vorm bij taalproductie.	■
		2.1.5 Gebruik maken van spreekstrategieën.	■
3. De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren	3.1 Beoordelen van informatie.	3.1.1 Kritisch luisteren.	■
		3.1.2 Vormen van oordeel.	■
	3.2 Beargumenteren van eigen oordeel.	3.2.1 Eigen mening onderbouwen met argumenten.	■
4. De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.	4.1 Achterhalen van informatie in informatieve en instructieve teksten.	4.1.1 Kennis hebben van informatieve teksten en/of bronnen.	■
		4.1.2 Kennis hebben van instructieve teksten en/of bronnen.	■
		4.1.3 Gericht naar informatie zoeken.	■
		4.1.4 Het selecteren van informatie.	■
		4.1.5 Gebruik maken van leesstrategieën	■
5. De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.	5.1 Naar inhoud en vorm teksten schrijven met verschillende functies.	5.1.1 Schrijven van teksten met verschillende functies.	■
		5.1.2 Aandacht voor tekstinhoud.	■
		5.1.3 Aandacht voor vormaspecten.	■
		5.1.4 Gebruik maken van schrijfstrategieën.	■
6. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.	6.1 Ordenen van informatie en meningen.	6.1.1 Informatie ordenen bij instructieve teksten.	■
		6.1.2 Informatie ordenen bij systematisch geordende bronnen.	■
		6.1.3 Feiten van meningen onderscheiden.	■
7. De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.	7.1 Informatie en meningen vergelijken	7.1.1 Kritisch lezen.	■
		7.1.2 Informatie en meningen met elkaar vergelijken	■
	7.2 Informatie en meningen beoordelen.	7.2.1 Teksten op waarde (betrouwbaarheid) beoordelen.	■
		7.2.2 Vormen van oordeel.	■

<i>Kerndoel</i>	<i>Indicator SLO</i>	<i>Specificatie SLO</i>	<i>A</i>
8. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.	8.1 Ordenen van informatie en meningen bij het schrijven van zakelijke teksten	8.1.1 Schrijven van verschillende soorten teksten.	■
		8.1.2 Gebruik maken van schrijfstrategieën.	■
	8.2 Aandacht voor het verzorgen van de tekst.	8.2.1 Verzorgen van een tekst m.b.t. spelling.	■
		8.2.2 Verzorgen van een tekst m.b.t. zinsbouw.	■
		8.2.3 Verzorgen van een tekst m.b.t. bladspiegel, beeldende elementen en kleur.	■
8.2.4 Verzorgen van een tekst m.b.t. handschrift.	□		
9. De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.	9.1 Het ontwikkelen van een positieve lees cq schrijffattitude.	9.1.1 Positieve leesattitude.	□
		9.1.2 Positieve schrijffattitude.	■
10. De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.	10.1 Luisterstrategieën.	10.1.1.1 Herkennen.	□
		10.1.1.2 Verwoorden.	□
		10.1.1.3 Gebruiken.	■
		10.1.1.4 Beoordelen.	□
	10.2 Spreekstrategieën.	10.1.2.1 Herkennen.	□
		10.1.2.2 Verwoorden.	■
		10.1.2.3 Gebruiken.	■
		10.1.2.4 Beoordelen.	■
	10.3 Leesstrategieën.	10.1.3.1 Herkennen.	□
		10.1.3.2 Verwoorden.	□
		10.1.3.3 Gebruiken.	■
		10.1.3.4 Beoordelen.	□
	10.4 Schrijfstrategieën.	10.1.4.1 Herkennen.	■
		10.1.4.2 Verwoorden.	■
		10.1.4.3 Gebruiken.	■
		10.1.4.4 Beoordelen.	□
11. De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen • regels voor het spellen van werkwoorden; • regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden;	11.1 Het onderscheiden van zinsdelen.	11.1.1 Onderwerp.	■
		11.1.2 Persoonsvorm.	■
		11.1.3 Werkwoordelijk gezegde.	■
	11.2 Toepassen van regels rond spelling van werkwoorden.	11.2.1 Herkennen van werkwoordsvormen.	■
		11.2.2 Toepassen van regels.	■
	11.3 Toepassen van regels rond spelling van andere woorden dan werkwoorden	11.3.1 Hoofdregel van de beschaafde uitspraak	■
		11.3.2 Regels voor de verenkeling van klinkers	■
		11.3.3 Regels voor de verdubbeling van medeklinkers	■

Kerdoel	Indicator SLO	Specificatie SLO	A
• regels voor het gebruik van leestekens.		11.3.4 Verlengingsregel	■
		11.3.5 Regels voor de tussenklanken in samenstellingen	■
		11.3.6 Invloed van de plaats van de klemtoon op de schrijfwijze van een woord	■
		11.3.7 Correct spellen van leenwoorden	■
		11.3.8 Herkennen van grammaticale functies van woorden die van invloed zijn op spelling	■
	11.4 Het gebruik van leestekens.	11.4.1 Punt	■
		11.4.2 Komma	■
		11.4.3 Vraagteken	■
		11.4.4 Uitroepteken	■
		11.4.5 Dubbele punt	■
		11.4.6 Puntkomma	■
		11.4.7 Aanhalingstekens	■
		11.4.8 Hoofdletters	■
12. De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.	12.1 Verwerven van een adequate woordenschat.	12.1.1 Algemeen (dagelijkse woordenschat)	■
		12.1.2 Schooltaalwoorden	■
		12.1.3 Woorden ten behoeve van het reflecteren op taal	■
	12.2 Het gebruiken van strategieën voor het begrijpen van onbekende woorden.	12.2.1 Afleiden van woordbetekenissen.	■
		12.2.2 Onthouden van nieuwe woorden.	■

4. Welke leerlijnen komen aan bod, op welke manier gebeurt dat en is er samenhang?

Welke leerlijnen komen aan bod?

In *Taal op maat Taal* komen de leerlijnen luisteren, spreken, lezen, schrijven, taalbeschouwing en woordenschat aan de orde. Lezen is niet als compleet uitgewerkte leerlijn aanwezig; wel zijn er leesactiviteiten daar waar de taalactiviteiten daartoe uitnodigen. In groep 1/2 komen vijf taalvaardigheden aan de orde: 'begrijpend luisteren', 'gespreksvaardigheid', 'beginnende geletterdheid', 'taalbewustzijn' en 'woordenschat'. *Taal op maat Spelling* bevat leerstof voor de onveranderlijke woorden en de veranderlijke woorden (werkwoorden).

Op welke manier gebeurt dat?

Taal op maat Taal richt zich vanuit de ontwikkeling van de drie hoofdfuncties (communicatie, conceptvorming, expressie) van taalgebruik op de taalvaardigheden: spreken, luisteren, schrijven (stellen) en lezen. Communicatieve en expressieve vaardigheden komen binnen *Taal op maat* voornamelijk aan de orde bij 'Spreken', 'Luisteren' en 'Stellen'. Conceptvorming vindt plaats bij 'Woordenschat' en 'Taalbeschouwing'.

De domeinen luisteren en spreken worden in *Taal op maat* als één domein beschouwd. Ze komen over het algemeen geïntegreerd aan bod. Wel ligt het accent, afhankelijk van de activiteit, soms meer op luisteren (bijvoorbeeld bij specifieke luisterlessen) en soms meer op spreken (bijvoorbeeld bij monologen). Bij luisteren ontbreken aspecten als het vaststellen van het doel van de spreker en het

herkennen van de spreekstijl. Spreken komt wel volledig aan de orde. De lessen zijn grotendeels interactief en bestaan uit drie delen: de thema-introductie, de gerichte spreek- en/of luisteractiviteit en de reflectie. Strategieën komen wel aan de orde maar niet altijd expliciet. Dit geldt zowel voor spreken (voordracht, tweegesprek en gesprekken met meerdere leerlingen) als voor luisteren (begrijpend, selecterend en kritisch luisteren).

Bij schrijven (stellen) wordt in de methode een schema gehanteerd waarbij zes stappen worden onderscheiden: waarover ga ik schrijven, voor wie ga ik schrijven, welke vorm kies ik, verzamelen van materiaal, bewerken van het materiaal en het uitschrijven van het bewerkte materiaal in een tekstvorm met daarbij correctie en uiterlijke verzorging. Zowel fictionele als zakelijke teksten komen aan de orde. In de methode zijn elementen van vertellend schrijven en van denkend schrijven aangetroffen; deze worden echter niet zo benoemd.

Binnen taalbeschouwing onderscheidt de methode vier onderdelen: algemene taalbeschouwingonderwerpen en woordvorming, grammatica in engere zin, woordenboekgebruik en het gebruik van hoofdletters en interpunctie.

Het belangrijkste doel bij woordenschat is het aanleren van concepten. Ook het opbouwen van betekenisnetwerken en het leren van woordleerstrategieën komt aan de orde. De thema-introductie vormt het startpunt van het woordenschatonderwijs. Bij de lessen woordenschat vindt uitbreiding en verdieping plaats. Het woordweb neemt in de methode een belangrijke plaats in. Dit is een schema waarin woorden zijn geordend op basis van een (hiërarchische) structuur. De woorden die worden aangeleerd, zijn gerelateerd aan de behandelde thema's. Alleen in groep 1 en 2 wordt gebruik gemaakt van woordfrequentielijsten.

Bij Taal op maat Spelling zijn de onveranderlijke woorden in drie hoofdgroepen ingedeeld: eenlettergrepige woorden, meerlettergrepige en woorden met afspraken over hoofdlettergebruik en tekens als het koppel- en deelteken. In totaal worden er hierbij 36 spellingcategorieën onderscheiden, elk met een voorbeeldwoord en signaalplaatje (afbeelding met kenmerk). De methode kent vier spellingstrategieën: luisterwoorden, luisterwoorden met bijzondere klankgroepen, weetwoorden en regelwoorden. De werkwoordspelling wordt vanaf groep 6 aangeboden. De methode maakt vanaf groep 7 voor de werkwoordspelling gebruik van een redeneerschema. Het uitgangspunt hierbij is de persoonsvorm. Het hele werkwoord en het voltooid deelwoord vallen onder de gewone spellingregels.

Is er sprake van samenhang?

Er zijn dwarsverbanden tussen het domein schrijven en respectievelijk stellen en spreken/luisteren. Dit wordt niet echt geëxpliciteerd. Het domein taalbeschouwing kent geen samenhang met de andere domeinen. Er is wel samenhang tussen het domein woordenschat en de overige domeinen. De woorden uit het thema worden in teksten bij de lessen spreken en luisteren, stellen en taalbeschouwing gebruikt. Tussen de leerlijnen uit de spellingleergang en de taalleergang is geen samenhang aangetroffen.

De projectweken zijn vormen van constructieve leersituaties waarin de leerlingen eerder geleerde strategieën toepassen. In de projectweken worden opdrachten gemaakt vanuit vaardigheden die in de voorgaande thema's zijn opgedaan met als resultaat een creatief eindproduct zoals het maken van een folder of hoorspel. Incidenteel komen hierbij ook buitenschoolse activiteiten voor, zoals het sturen van een e-mail om informatie te verzamelen. Expliciete aandacht hiervoor ontbreekt echter.

1.	De volgende leerlijnen binnen het domein lezen komen in de methode aan bod:	
	spreken en luisteren	■
	lezen	n.v.t.
	schrijven (stellen)	■
	spelling	■
	taalbeschouwing	■
	woordenschat	■

2.	Wijze waarop de leerlijnen aan de orde komen:	
2.1	spreken en luisteren	
	Er is analyse van het proces in vaardigheden	■ wel bij spreken, bij luisteren deels
	Er is aandacht binnen de leerlijn voor de communicatieve situatie	■
	De methode leert kinderen strategieën aan	■
	De methode besteedt aandacht aan spreek/luistersituaties	■
2.2	lezen	
	Er is analyse van het proces in lees- en zoekstrategieën	n.v.t.
	Er is aandacht voor de communicatieve situatie van een tekst	n.v.t.
	De methode leert kinderen lees- en zoekvaardigheden aan	n.v.t.
	De methode stelt verschillende tekstsoorten aan de orde	n.v.t.
2.3	schrijven (stellen)	
	Er is analyse van het proces in vaardigheden	■
	Er is aandacht voor de communicatieve situatie van een tekst	■
	De methode leert kinderen schrijfstrategieën aan	■
	De methode besteedt aandacht aan de kenmerken van schillende tekstsoorten	■
2.4	spelling	
	Er is een analyse van het spellingsproces in spellingsstrategieën	■
	De onveranderlijke woorden zijn onderverdeeld in didactische spellingscategorieën	■
	Uitgangspunt voor de werkwoordspelling is de spelling van de persoonsvorm	■ vanaf groep 6
	Bij het bepalen van de leerstof is gebruik gemaakt van woordfrequentielijsten	□
2.5	taalbeschouwing	
	Er is een analyse van het taalsysteem, taalverschijnselen en het taalgebruik	■
2.6	woordenschat	
	Uitgangspunt vormen woordfrequentielijsten	□
	Er is aandacht voor de communicatieve situatie waarin woorden worden geleerd	■
	Er is aandacht voor leerstrategieën van woorden	■
3.	Samenhang met andere taalactiviteiten:	
3.1	Er is een expliciete relatie tussen de leesvaardigheden binnen de methode.	■
3.2	Er is een expliciete relatie met taalvaardigheden buiten de methode.	■
3.3	De geleerde taalvaardigheden worden expliciet toegepast in buitenschoolse situaties.	□

5. Hoe is de leerstof geordend?

Taal op maat is een concentrische methode. Door de concentrische opbouw vindt in de methode herhaling en verdieping plaats. Doelen komen meerdere keren aan de orde, zowel binnen een leerjaar als over de leerjaren heen. Echter, expliciete geformuleerde criteria over de opbouw van de leerstof op macroniveau ontbreken grotendeels. Impliciete criteria zijn soms wel af te leiden. Zo is er binnen de woorden die bij woordenschat wordt aangeboden een opbouw van makkelijke woorden naar moeilijke woorden. Aanboden woorden worden wel binnen een thema herhaald, ze komen echter in andere thema's niet meer expliciet aan de orde. De stelopdrachten gaan van beknopt naar uitgebreider. Vooral bij spreken en luisteren biedt de methode een veelheid aan taalervaringen. Op microniveau kent de methode wel een gestructureerde opbouw van de lesstof.

De methode kent een vaste structuur met acht blokken per leerjaar. Ieder blok duurt vier weken en bestaat uit twee thema's. De opbouw van een thema is steeds dezelfde: allereerst is er de themaopening met een les spreken/luisteren, dan zijn er twee lessen woordenschat, twee lessen taalbeschouwing, twee lessen stellen en een herhalingsles. In week twee zijn er na de herhalingsles twee opmaatlessen en in week 4 is er na de herhalingsles de toets, gevolgd door een differentiatieles (maatwerk, meerwerk of meesterwerk). Na vier blokken waarin vier thema's aan de orde zijn gekomen is er een projectweek. Dit betekent dat er per leerjaar vier projectweken zijn met uitzondering van groep vier, deze heeft twee projecten. Voor *Taal op maat Spelling* zijn er per leerjaar acht blokken. Ieder blok duurt vier weken. Aan het einde van week vier is er een herhalingsles en/of toets.

Taal op maat Taal biedt voor groep 4-8 zestien overkoepelende thema's die elk jaar, in dezelfde volgorde terug komen. Deze thema's zijn: wonen, aan tafel, wie ben jij?, fysiek en psyche, school en klas, uiterlijk, vrije tijd, tijd, kopen en betalen, natuur, het openbare leven, goed en kwaad, communicatie, milieu, gezondheid en media. Per leerjaar zijn de thema's uitgewerkt in onderwerpen die aansluiten bij de didactische leeftijd van de jaargroep. De uitwerking van een thema begint met onderwerpen dicht bij de leerling en komt naarmate de leerling in een hogere jaargroep zit steeds verder van de directe leefomgeving af te staan. De tien thema's voor de groepen 1 en 2 zijn: dit ben ik!, brr, wat eng!, smullen maar, ik leer fietsen, een nieuw broertje, hocus pocus, mag ik bij je logeren?, zeerovers, we gaan naar buiten en wat wil je later worden? De thema's voor groep 1 en 2 kunnen in een willekeurige volgorde worden aangeboden. Voor groep 3 zijn er 27 lessen uitgewerkt, verdeeld over vier thema's: ga mee naar de dierentuin; kom je op mijn feestje?; hoofd, schouders, knie en teen en vlieg mee naar de regenboog. *Taal op maat Spelling* is niet thematisch geordend.

In *Taal op maat* is de leerstof voor NT1- en NT2-leerlingen geïntegreerd. De methode hanteert voor beide groepen bewust dezelfde doelen. Bij de lessen is het kopje 'hulp bij taalachterstand' opgenomen. Deze hulplijn biedt suggesties en aanwijzingen voor les aan taalzwakke leerlingen. Hier staan ook tips die bruikbaar zijn voor anderstalige kinderen. In groep 1 en 2 zijn per thema twee opstapactiviteiten ontwikkeld waarin de gemakkelijkste en meest voorkomende woorden worden aangeboden. Op de cd-rom voor groep 4-8 staan extra oefeningen woordenschat.

Tabel onderwijstijd

<i>Taal op maat Taal</i>	Groep 4-8
Minimale onderwijstijd (in uren)	120
Maximale onderwijstijd (in uren)	135 (inclusief projectweek)
Aantal weken per jaar	32 (en 4 projectweken)
Aantal blokken per jaar	8
Aantal lessen per jaar	180
Aantal lessen per week	5
Lesduur (in minuten)	45

<i>Taal op maat Spelling</i>	Groep 4-8
Minimale onderwijstijd (in uren)	32
Maximale onderwijstijd (in uren)	36 (inclusief projectweek)
Aantal weken per jaar	36 (en 4 projectweken)
Aantal blokken per jaar	8
Aantal lessen per jaar	72
Aantal lessen per week	2
Lesduur (in minuten)	30

Tabel leerstofordening

1.	Er is een gestructureerde opbouw van de leerstof op macroniveau:	
1.1	via expliciet geformuleerde criteria	☒ spelling
1.2	via impliciete criteria	☒
1.3	via het aanbieden van een veelheid aan taalervaringen	☒ spreken/ luisteren
2.	Er is een gestructureerde opbouw van de leerstof op microniveau:	
2.1	via een gestructureerde aanpak	☒
2.2	via het aanbieden van een veelheid aan taalervaringen	☒ spreken/ luisteren
3.	Er is herhaling en verdieping van leerinhouden:	
3.1	spreken en luisteren	☒
3.2.	lezen	n.v.t.
3.3	schrijven (stellen)	☒
3.4	spelling	☒
3.5	taalbeschouwing	☒
3.6	woordenschat	☒ alleen binnen thema
4.	NT2:	
4.1	De methode schenkt expliciet aandacht aan NT2:	
4.1.1	via een geïntegreerde NT1-NT2 aanpak	☒
4.1.2	via een aparte NT2-aanpak in de vorm van aanvullende materialen of suggesties	☒
4.2	De methode hanteert expliciet doelstellingen voor NT2-leerlingen.	
4.2.1	De methode hanteert bewust dezelfde doelen voor NT1- en NT2-leerlingen.	☒
4.2.2	De methode hanteert bewust aparte doelen voor NT1- en NT2-leerlingen.	☐

6. Hoe vindt instructie plaats?

Taal op maat hanteert voor het geven van de instructie een eigen model waarin elementen van procesgerichte instructie te herkennen zijn. Het model van directe instructie is niet aangetroffen in de methode. Bij spreken en luisteren wordt het OVUR-model gebruikt: oriëntatie, voorbereiding, uitvoering en reflectie. Bij schrijven (stellen) wordt nagenoeg hetzelfde model gebruikt. Bij de instructie worden samen met de leerlingen de vaardigheden besproken en geoefend. In de volgende stellingen van het thema worden de vaardigheden toegepast. Van het stelschema worden zoveel mogelijk alle aspecten in elke les behandeld. Een enkele keer wordt er één aspect uitgelicht. Taalbeschouwing hanteert het principe van: beschrijven, verklaren, beoordelen, toepassen. Ook hier weer de opbouw van uitleg door leerkracht, uitvoering door leerlingen en reflectie. Bij woordenschat vindt de instructie (uitleg van woorden) tijdens het gesprek plaats. De afbeelding wordt besproken, woorden worden verklaard en de opdrachten worden gemaakt. Bij spelling wordt een nieuwe spellingcategorie geïntroduceerd aan de hand van een verhaal. Na introductie vindt instructie plaats, deels via zelfontdekkend leren en vervolgens verwerking en reflectie.

De instructie is interactief en doelgericht. Bij alle lesactiviteiten zijn doelen geformuleerd; wel zijn deze, anders dan gebruikelijk en wenselijk, veelal in termen van leerlingactiviteiten en niet in leerstofinhouden. Per les komen een beperkt aantal doelen aan de orde.

De methode hanteert verschillende instructieprincipes. Bij spreken en luisteren zijn dit onder andere: het geven van gerichte aanwijzingen en het gebruiken van voorbeelden. Bij stellen onder meer: gebruik van voorbeeldteksten, planmatig werken aan de hand van een schema. Samenwerken komt ook af en toe voor. In het leerlingenboek wordt hier echter bijna nooit op geattendeerd. Wel staan in de handleidingen suggesties. Bij spelling wordt gewerkt met inprenting, het aanleren van regels en het gebruik van signaalwoorden (analogie). Bij taalbeschouwing onder andere: gebruik van hulptermen (bijvoorbeeld: doewoorden), aanleren van regels en vervanging van woorden of woordgroepen. Bij woordenschat: gebruik van afbeeldingen, schema's (woordweb) en het afleiden van betekenissen.

De methode *Taal op maat* geeft aanwijzingen voor het variëren van de instructie. Aanwijzingen voor het bijstellen van de instructie tijdens de les ontbreken. Onder het kopje 'hulp bij taalachterstand' wordt soms vermeld welke problemen taalzwakke en anderstalige kinderen kunnen ondervinden. Daardoor is het mogelijk om instructiebehoeften en -mogelijkheden te peilen.

1.	De methode hanteert het volgende model voor instructie:	
1.1	directe instructie	☐
1.2	probleemgestuurde instructie	☐
1.3	anders	☒
2.	Er worden verschillende instructieprincipes gehanteerd.	☒
3.	De instructie is doelgericht.	☒
4.	De instructie is interactief.	☒
5.	De lesbeschrijving bevat aanwijzingen voor het:	
5.1	peilen van voorkennis	☒
5.2	activeren van voorkennis	☒
6.	De methode:	
6.1	geeft aanwijzingen voor het variëren van de instructie	☒
6.2	geeft aanwijzingen voor het peilen van instructiebehoeften en -mogelijkheden tijdens de les	☐
6.3	geeft aanwijzingen om tijdens de les de instructie bij te stellen	☒
6.4	geeft suggesties voor deel instructie aan risicoleerlingen	☒
6.5	kent een aanvullende instructie voor NT2-leerlingen	☒ bij enkele domeinen; ook bedoeld voor taalzwakke leerlingen

7. Hoe vindt verwerking plaats?

Voor groep 1/2 zijn in map A bij elk thema tien themagebonden activiteiten uitgewerkt, zoals een rollenspel, liedjes, luisteren, tekenen, uitbeelden van verhaal, werkblad maken etc. Daarnaast staan er in map B vijftig vrij inzetbare activiteiten voor grote/kleine kring, speellokaal of buiten, speelwerkles en de hoeken. Activiteiten die in groep 3 aan bod komen zijn: de (thema)introductie met behulp van een praatplaat, het ordenen van woorden in een woordweb, het nadenken en praten over taal en opdrachten in het werkschrift.

In de leerlijnen voor *Taal* voor groep 4 tot en met 8 komt een variatie aan werkvormen voor. Elk thema begint met een openingles (spreken en luisteren) waarna er voor de vier domeinen uiteenlopende activiteiten zijn. Er zijn mondelinge activiteiten zoals het luisteren naar een gedicht en het discussiëren aan de hand van een stelling. Schriftelijke activiteiten zijn onder andere: het schrijven van verschillende soorten teksten (bijvoorbeeld een brief, verslag of stripverhaal), het opstellen van

interviewvragen en het maken van werkbladen. De projectweken beginnen met een algemene introductie in het leerlingenboek waarna verschillende opdrachten op werkbladen worden uitgevoerd, met als eindresultaat bijvoorbeeld een spelletjesboek, een biografie of een radiopraatje.

De lessen *Spelling* waarin een nieuwe spellingcategorie wordt geïntroduceerd, beginnen met een verhaal waarbij de leerkracht met de woorden die aan bod komen oefeningen laat doen zoals woorden zoeken of overschrijven. De leerkracht biedt vervolgens de spellingskaart aan met een signaalwoord in relatie tot de betreffende spellingcategorie, waarna de leerlingen een sticker (verkleinde versie van de spellingskaart) in het werkschrift plakken. Na de introductie geeft de leerkracht instructie voor het maken van de oefeningen. Na het gezamenlijk nakijken is er een vooruitblik op de opdrachten zelfstandig werken. Op het moment dat de leerlingen zelfstandig aan de slag gaan met de oefeningen kan de leerkracht een verlengde of extra instructie geven voor zwakke spellers of andere leerlingen die daar behoefte aan hebben.

Binnen *Taal op maat* zijn er ongeveer evenveel leerkrachtgebonden lessen als lessen zelfstandig werken. In de leerkrachtgebonden lessen worden hoofdzakelijk klassikale oefeningen gemaakt. Binnen een thema zijn de spreek- en luisterles, de eerste woordenschatles, taalbeschouwingles en stelles allemaal klassikale lessen. De tweede woordenschatles, taalbeschouwingles en stelles zijn lessen zelfstandig werken. Bij 'Spreken en luisteren' zijn er mogelijkheden om samen te werken in tweetallen of kleine groepjes (zoals het houden van een interview). In de projectweken zijn er mogelijkheden om leerlingen in groepjes te laten werken. De differentiatielessen hebben veelal een individueel karakter. Er worden hierbij drie niveaus onderscheiden: herhaling van de basisstof ('maatwerk'), verdieping van de basisstof ('meerwerk') en verrijkingstof ('meesterwerk'). Met de computerprogramma's voor woordenschat en taalbeschouwing en voor spelling wordt veelal individueel gewerkt. Er wordt gerichte sturing en feedback gegeven. In de thema's van groep 1/2 en 3 zijn veel kringactiviteiten opgenomen. Bij *Spelling* wordt na de klassikale instructie van de leerstof voornamelijk individueel verwerkt (werkboek). Als de leerlingen zelfstandig aan het werk zijn, is er een extra instructie mogelijk in een kleine groep.

1.	De methode kent variatie in type opdrachten:	
1.1	spreken en luisteren	■
1.2	lezen	n.v.t.
1.3	schrijven (stellen)	■
1.4	spelling	■
1.5	taalbeschouwing	□
1.6	woordenschat	■
2.	Er is variatie in de verwerking van de leerstof:	
2.1	verschil in soorten verwerkingsopdrachten	■
2.2	verschil in niveau van de verwerkingsopdrachten	■
2.3	verschil in tempo waarin de opdrachten worden gemaakt	■
3.	Het leerlingenmateriaal maakt duidelijk bij welke opgaven de leerling werkt aan:	
3.1	minimum-/basisstof	□
3.2	verrijkingstof	□
4.	Leeractiviteiten:	
4.1	de handleiding benoemt de door de leerlingen te hanteren strategieën.	■
4.2	de handleiding geeft een aanduiding van mogelijke problemen die bepaalde risicogroepen bij het hanteren van die strategieën tegen kunnen komen.	□
4.3	de methode biedt mogelijkheden voor zelfstandige verwerking van de leerstof.	■
4.4	het leerlingenmateriaal voor zelfstandig werken vraagt nauwelijks of geen toelichting van de leerkracht.	■

8. Welke handreikingen biedt de methode voor de organisatie van het taalonderwijs?

In groep 4-8 zijn er afwisselend leerkrachtafhankelijke lessen en lessen zelfstandig werken. In de leerlijn *Taal* zijn er lessen zelfstandig werken op dag drie, vijf, zeven, acht. Dag negen en tien bevatten mogelijkheden voor zelfstandig werken maar op deze dagen vindt ook toetsing en/of pre-teaching plaats. De andere lessen zijn leerkrachtgebonden. Deze structuur wordt niet gehanteerd in groep 1-2 en 3. De werkwijze heeft hier een meer speels karakter. Voor groep 1-2 bevat de methode themagebonden activiteiten die door de leerkracht worden begeleid. Ook zijn er suggesties voor activiteiten per werkvorm. Voor groep 3 zijn er kringactiviteiten met een schriftelijke verwerking onder begeleiding van de leerkracht.

Voor *Taal op maat Spelling* geldt dat les één, drie en vijf van ieder blok leerkrachtgebonden zijn; in de andere vijf lessen werken de leerlingen zelfstandig.

Binnen een thema zijn de spreek- en luisterles, de eerste woordenschatles, taalbeschouwingles en stelles allemaal klassikale lessen. De tweede woordenschatles, taalbeschouwingles en stelles zijn lessen zelfstandig werken. Bij 'spreken en luisteren' zijn er mogelijkheden om samen te werken in tweetallen of kleine groepjes (zoals het houden van een interview). In de projectweken zijn er mogelijkheden om leerlingen in groepjes te laten werken. Daarnaast worden er in de handleiding bij de lesbeschrijvingen soms suggesties voor samenwerken gegeven. De differentiatielessen hebben veelal een individueel karakter. Ditzelfde geldt voor het werken met het computerprogramma voor woordenschat, taalbeschouwing en spellen. In de thema's van groep 1/2 en 3 zijn veel kringactiviteiten opgenomen. Bij *Spelling* wordt na de klassikale instructie van de leerstof voornamelijk individueel gewerkt (werkboek). Als de leerlingen zelfstandig aan het werk zijn, is er een extra instructie mogelijk in een kleine groep.

Door de basisstructuur van *Taal op maat* waarin de leerkrachtgebonden lessen en de lessen zelfstandig werken elkaar afwisselen, is de methode goed in te zetten in combinatiegroepen. Terwijl aan de ene groep instructie wordt gegeven werkt de andere groep zelfstandig aan de opdrachten. De eerste lessen van een thema zijn instructielessen. Per leerjaar zijn in het kopieerboek twee extra 'meerwerkbladen' opgenomen die tijdens de instructielessen voor de andere groep kunnen worden ingezet. Daarnaast zijn er zogenaamde 'steropdrachten' waarmee leerlingen vijf tot tien minuten aan het werk gezet kunnen worden. In de handleiding staat een schema waarin voor twee groepen wordt aangegeven welke lessen tegelijk gegeven kunnen worden.

1.	De methode:	
1.1	geeft aanwijzingen voor het variëren van de instructie	■
1.2	is geschikt voor combinatiegroepen	■
1.3	kent leerkrachtafhankelijke en leerkrachtonafhankelijke lessen	■
2.	De methode hanteert de volgende groeperingsvorm(en):	
2.1	klassikaal leren	■
2.2	samenwerkend leren	□
2.3	zelfstandig leren	■

9. Op welke wijze vindt evaluatie plaats?

Observatie

Binnen *Taal op maat* vindt voor de groepen 3 tot en met 8 geen observatie plaats. Wel zijn er reflectiemomenten binnen het domein 'Spreken en luisteren' en na afloop van de leerkrachtgebonden lessen worden de oefeningen kort besproken.

In de groepen 1 en 2 wordt geobserveerd voor de aspecten spreekvaardigheid, begrijpend luisteren, beginnende geletterdheid, taalbewustzijn en woordenschat. Gedurende een aantal weken worden

leerlingen aan de hand van deze vragen gericht geobserveerd. De resultaten worden vervolgens in kaart gebracht op het registratieformulier. Bij de beoordeling van de observatieresultaten wordt een norm gehanteerd bestaande uit drie stadia (stadium 1= achterstand, stadium 2= gemiddeld en stadium 3 = boven het gemiddelde). Voor leerlingen met veel taalachterstand kan de leerkracht gerichtere observaties uitvoeren. Hiervoor is een observatieformulier opgenomen in de handleiding dat per ontwikkelingsperspectief een aantal observatievragen bevat. De resultaten kunnen aan de hand van de normering: ja, twijfel of nee worden aangekruist. De turflijst ontwikkelingsperspectieven achter in de handleiding geeft mogelijkheden aan om spreekvaardigheid, begrijpend luisteren, beginnende geletterdheid, taalbewustzijn en woordenschat extra te oefenen.

Toetsing

Taal op maat heeft voor de onderdelen woordenschat en taalbeschouwing schriftelijke toetsen, die na elke twee thema's worden afgenomen. Deze acht toetsen zijn in het kopieerboek opgenomen. De school kan zelf de normering van de toetsen bepalen. In de handleiding staat hiervoor een waarderings- en omrekeningstabel. Wel geeft de methode de suggestie dat, voor het halen van een voldoende, 80% van de antwoorden goed moet zijn. Achter in het kopieerboek is een formulier voor de registratie van de toetsresultaten te vinden. Na de toets is er nog een opmaatles. In die les kunnen leerlingen die de stof niet voldoende beheersen extra oefenen. Voor woordenschat en taalbeschouwing is er een softwarepakket waarbij de computer bijhoudt welke opgaven de leerlingen goed of fout maken. De resultaten worden automatisch geregistreerd waarna een toets volgt.

De spellingsvaardigheid wordt binnen *Taal op maat* op twee manieren getoetst: het controledictee en de toets. Na elke les zelfstandig werken (les twee, vier en zes) volgt een controledictee (woorddictee). Aan het einde van een blok van vier weken (acht lessen) volgt een toets die bestaat uit een zins- en woorddictee. Per jaar zijn er dus acht toetsen. De resultaten worden op registratieformulieren geschreven die in de spellingshandleiding staan. Door een foutenanalyse wordt duidelijk welke spellingscategorieën nog moeten worden geoefend (door de hele groep of een individuele leerling). Daarnaast kunnen de leerlingen ook met het softwareprogramma werken.

1. Observatie

1.	Observatie komt voor binnen de domeinen:	
1.1	spreken en luisteren	☒ alleen groep 1-2
1.2.	lezen	☐
1.3	schrijven (stellen)	☐
1.4	spelling	☐
1.5	taalbeschouwing	☐
1.6	woordenschat	☒ alleen groep 1-2
2.	Welke taalstrategieën worden geobserveerd?	
2.1	spreekstrategieën	☐
2.2	luisterstrategieën	☐
2.3	leesstrategieën	☐
2.4	schrijfstrategieën	☐
3.	De methode geeft concrete observatiepunten voor de observatie.	☒
4.	De methode biedt handreikingen voor het registreren van de observatiegegevens door middel van:	
4.1	groepsoverzichten	☐
4.2	individuele overzichten	☒

5.	De methode geeft normen voor het beoordelen van observatiegegevens.	☐
6.	Binnen de methode vindt observatie plaats:	
6.1	per blok	☐
6.2	per thema/les	☐
6.3	per opgave	☐
6.4	anders	☒ over periode van een aantal weken

2. Toetsing

1.	Toetsing komt voor binnen de domeinen:	
1.1	spreken en luisteren	☐
1.2.	lezen	☐
1.3	schrijven (stellen)	☐
1.4	spelling	☒
1.5	taalbeschouwing	☒
1.6	woordenschat	☒
2.	Welke taalstrategieën worden getoetst?	
2.1	spreekstrategieën	☐
2.2	luisterstrategieën	☐
2.3	leesstrategieën	☐
2.4	schrijfstrategieën	☐
3.	De toetsen hebben als functie:	
3.1	instaptoetsen	☐
3.2	signaleringstoetsen	☒ controledictee tijdens elk les zelfstandig werken
3.3	diagnostische toetsen	☒
3.4	voortgangstoetsen	☒
3.5	eindtoetsen	☐
4.	De methode biedt handreikingen voor het registreren van de toetsresultaten door middel van:	
4.1	groepsoverzichten	☒
4.2	individuele overzichten	☒
5.	De methode geeft normen voor het beoordelen van de toetsresultaten.	☒
6.	Binnen de methode vindt toetsing plaats:	
6.1	per blok	☒ taalblok van twee thema's
6.2	per thema/les	☐
6.3	per opgave	☐
6.4	anders	☐

7.	De methode biedt mogelijkheden voor remediëring van in de toets gebleken problemen:	
7.1	de methode biedt informatie voor (eenvoudige) analyse en/of diagnose van tegenvallende toetsresultaten	<ul style="list-style-type: none"> ■ met behulp van de computerprogramma's voor taal en spelling en binnen de leerlijn Spelling worden specifieke fouten geanalyseerd
7.2	de methode biedt aanwijzingen voor het remediëren van gebleken problemen	<ul style="list-style-type: none"> ■
8.	De toetsen sluiten aan bij de behandelde leerstof:	
8.1	de toetsen sluiten precies aan bij de behandelde stof	<ul style="list-style-type: none"> ■
8.2	niet alle leerstof wordt getoetst	<ul style="list-style-type: none"> ■
8.3	ook niet behandelde leerstof wordt getoetst	<ul style="list-style-type: none"> □

10. Hoe wordt er rekening gehouden met verschillen tussen leerlingen?

Differentiatie speelt binnen de methode een centrale rol waarbij verschillende mogelijkheden worden aangedragen om het onderwijs aan te passen aan de individuele behoeften van leerlingen. Om te differentiëren naar niveau en tempo kent *Taal op maat Taal*: vooronderwijs (pre-teachingsprogramma voor taalzwakke leerlingen), taalhulp voor taalzwakke en anderstalige leerlingen, herhalingsoefeningen, maatwerk (voor leerlingen die aan de herhalingsoefeningen niet voldoende hebben), meer- en meesterwerk (verbredings- en verdiepingsstof). De oefeningen van de basisstof worden op één niveau aangeboden. Differentiatie vindt plaats in de herhalingslessen (in geel aangegeven) en de opmaatlessen. Leerlingen die geen herhaling voor woordenschat en taalbeschouwing nodig hebben, maken op dat moment de oefeningen op de taalkaarten. In de opmaatlessen maken leerlingen die de stof nog onvoldoende beheersen maatwerkbladen. Leerlingen die wat meer stof aan kunnen, maar niet in aanmerking komen voor verbreding of verdieping, maken de meerwerkbladen. Voor taalsterke leerlingen is er verbredings- en verdiepingsstof in de vorm van meesterwerkkaarten waarmee de leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen.

Binnen *Taal op maat Spelling* kan de leerkracht een verlengde instructie geven aan zwakke spellers tijdens de lessen zelfstandig werken (elke tweede, vierde en zesde les). In les 8 kunnen leerlingen die de toets onvoldoende hebben gemaakt gericht aan hun spellingsproblemen werken. Met behulp van kopieerbladen kan er dan extra geoefend worden. Betere spellers kunnen met andere onderdelen van taal aan het werk.

Bij de methode zijn computerprogramma's beschikbaar voor woordenschat en taalbeschouwing en voor spelling. De leerkracht kan voor taal/spellingzwakke leerlingen bepalen, welke onderdelen zij het best kunnen gaan oefenen met de software.

De methode *Taal op maat* geeft aanwijzingen voor het variëren van de instructie. Aanwijzingen voor het bijstellen van de instructie tijdens de les ontbreken. Onder het kopje 'hulp bij taalachterstand' wordt soms vermeld welke problemen taalzwakke en anderstalige kinderen kunnen ondervinden. Daardoor is het mogelijk om instructiebehoeften en -mogelijkheden te peilen.

Voor dit leergebied is het van groot belang dat de leeractiviteiten gericht zijn op het verwerven van taalvaardigheidstrategieën. Op deze manier zullen leerlingen in staat zijn om zelfstandig om te gaan met het produceren of verwerken van taal. *Taal op maat* geeft in de handleiding weer welke strategieën een leerling moet hanteren. Hierbij wordt echter niet aangegeven welke mogelijke problemen

die bepaalde risicogroepen kunnen hebben bij het hanteren van die strategieën. De methode biedt mogelijkheden voor zelfstandige verwerking van de leerstof. Op deze manier krijgen leerlingen de kans om zelf te ondervinden of de stof echt goed is begrepen. Hierdoor krijgt de leerkracht de handen vrij voor extra uitleg aan taalzwakke kinderen of de kans om te kijken hoe kinderen met de activiteiten aan de slag zijn.

1.	De methode biedt mogelijkheden voor zwakkere leerlingen om goed met het leerstofaanbod om te kunnen gaan.	■
2.	Er is variatie in aanbod en/of inhoud:	
2.1	er wordt verrijksstof aangeboden	■
2.2	er zijn verrijksvragen	□
3.	Er zijn aanvullende verrijksdoelen geformuleerd.	□
4.	De lesbeschrijving bevat aanwijzingen voor het:	
4.1	peilen van voorkennis	■
4.2	activeren van voorkennis	■
5.	De methode geeft:	
5.1	aanwijzingen voor het variëren van de instructie	■
5.2	aanwijzingen om tijdens de les de instructie bij te stellen	□
5.3	suggesties voor deel instructie aan risicoleerlingen tijdens de les	■
5.4	een aanduiding van mogelijke problemen die bepaalde risicogroepen bij een lesstof kunnen ondervinden.	■
6.	Er is variatie in de verwerking van de leerstof door:	
6.1	verschil in soorten verwerkingsopdrachten	■
6.2	verschil in niveau van de verwerkingsopdrachten	■
6.3	verschil in tempo waarin de opdrachten worden gemaakt	■
7.	Het leerlingenmateriaal maakt duidelijk bij welke opgaven de leerling werkt aan:	
7.1	minimum-/basisstof	□
7.2	verrijksstof	□
8.	Leeractiviteiten:	
8.1	De handleiding benoemt de door de leerlingen te hanteren strategieën	■
8.2	De handleiding geeft een aanduiding van mogelijke problemen die bepaalde risicogroepen bij het hanteren van die strategieën tegen kunnen komen.	□
8.3	De methode biedt mogelijkheden voor zelfstandige verwerking van de leerstof	■
8.4	Het leerlingenmateriaal voor zelfstandig werken vraagt nauwelijks of geen toelichting van de leerkracht	■
9.	De methode geeft na de toets aanwijzingen voor remediëring.	□
10.	De toetsresultaten zijn aanleiding om te differentiëren in:	
10.1	aanbod/inhoud	■
10.2	doelen	□
10.3	instructie	■
10.4	verwerking	■

11. Hoe ziet de methode eruit?

De materialen voor de leerlijn Spelling en Taal zijn qua kaft (afbeelding) verschillend uitgevoerd. Alle materialen binnen de betreffende leerlijn hebben een uniform kaft waarbij iedere jaargroep wel een specifieke kleur heeft. Deze kleur is consequent doorgevoerd bij alle materialen. In de handleidingen taal voor groep 4-8 is het leerlingenboek integraal opgenomen. De methode kent ook digitaal materiaal voor woordenschat, taalbeschouwing en spellen.

Materiaal	Formaat (b x h)	Uitvoering	Presentatie
<i>leerkracht</i>			
Handleidingen: Activiteitenboek 1-2	26 x 32 cm	Ringband (losbladig) met harde geplastificeerd kaft	Buitenzijde in kleur, binnenkant driekleurig
Taal groep 3	A4-formaat	Spiraalverbinding met slappe kaft.	Buitenzijde in kleur, binnenkant driekleurig
Taal groep 4 - 8	19,5 x 23 cm	Spiraalverbinding met slappe kaft	Binnen en buitenzijde in kleur, handleiding pagina's in zwart-wit
Spelling	A4-formaat	Spiraalverbinding met slappe kaft	Buitenzijde in kleur, binnenkant tweekleurig
Kopieerboek	A4-formaat	Slappe kaft	Buitenzijde in kleur, binnenzijde tweekleurig
Materiaal	Formaat (b x h)	Uitvoering	Presentatie
<i>leerling</i>			
Taalboek	19,5 x 23,5 cm	Harde kaft	Buiten- en binnenzijde in kleur; elk thema heeft een eigen kleur en symbool
Werkboeken: Taal Spelling	A4-formaat	Slappe kaft	Tweekleurig (vaste kleur per jaargroep)
Antwoordenboek: Taal	19,5 x 23 cm	Slappe kaft	Buitenzijde in kleur, binnenzijde zwart-wit
Spelling	A4-formaat	Slappe kaft	Buitenzijde driekleurig en binnenzijde tweekleurig
Kaartenbakken	Bak: 17 x 23 x 10 cm Kaarten: 15 x 21 cm	Kartonnen bak met openklappend deksel; kaarten van stevig papier.	Kaarten met steunkleur per jaargroep
Spellingskaarten	29 x 24 cm	Kartonnen kaarten	In kleur
Stickervellen	15 x 21 cm	Kleine stickers op een papieren vel	Gekleurde stickers met getekende afbeeldingen
Cd-roms	?	?	Verschijnt in het schooljaar 2006/2007; gegevens onbekend

12. Welke informatie staat er in de handleiding?

De handleidingen *Taal* voor groep 4 tot en met 8 zijn opgebouwd uit drie delen: een A-deel met theoretische achtergronden (taalgebruik) en taalonderwijs, het vakgebied taal: de taaldomeinen en enige algemene didactische uitgangspunten; de leerstof in *Taal op maat* (thema's, basisleerstof en meesterwerk) en werken met *Taal op maat* (opzet methode, overzicht van de materialen, *Taal op maat* in de betreffende jaargroep);

een B-deel met de lesbeschrijvingen; per handleiding de uitgewerkte lessen bij acht thema's en twee projecten. Per thema worden de themadoelen, de benodigdheden en de software aangegeven. Per les is er een informatieblok met een overzicht van de lesdoelen, benodigdheden en begrippen die aan de orde komen. Vervolgens volgt er een uitgewerkte lesbeschrijving. Voor de projecten staan in de handleiding de projectdoelen en de beschrijvingen van de opdrachten; een C-deel met bijlagen met leesteksten en per thema suggesties voor vooronderwijs.

Achter in de handleidingen zit een uitklapkaart met het lessenplan voor het blok. Per dag/les wordt aangegeven welk domein aan de orde komt en hoe/of toetsing, herhaling of differentiatie plaats vindt. Ook staat aangegeven of de les leerkrachtgebonden of zelfstandig werken is.

Het activiteitenboek A voor groep 1 en 2 geeft informatie over de tien thema's. Verder zijn in de map hoorspelen, verhalen, kopieerbladen en boekentips opgenomen. Voorafgaand aan elk thema is er een overzicht van activiteiten, werkvormen en inhouden. Per les staan doel, voorbereiding, verloop van de activiteit en de benodigdheden beschreven en worden de ontwikkelingsperspectieven en observatievragen vermeld. Activiteitenboek B bevat naast een algemene verantwoording uitgewerkte activiteiten per werkvorm (kring, speellokaal/buiten, spelwerkles, hoeken).

De handleiding van groep 3 bevat theoretische achtergronden, de leerstof in *Taal op maat* en vier uitgewerkte thema's (per thema themadoelen en benodigdheden en korte lesbeschrijvingen).

De handleidingen *Spelling* bevatten een algemeen deel (voor alle groepen gelijk) met onder andere beschikbare materialen, planning, werken in combinatiegroepen, lesverloop, indeling in categorieën en spellingsstrategieën en diagnostiek en een specifieke deel met lesbeschrijvingen (per les een informatieblok met doel, benodigdheden, categorieregel en de categoriewoorden; vervolgens een lesbeschrijving met daarbij de onderdelen diagnostiek, spellinghulp en woordendictee). Daarnaast bevat de handleiding woordenlijsten, kopieerbladen (werkbladen en antwoordbladen), registratieformulieren en signaalbladen. Achter in de handleidingen zit een uitklapkaart met een overzicht van de spellingscategorieën.

13. In hoeverre is er aandacht voor multiculturele thema's?

Taal op maat houdt rekening met multiculturele aspecten. Bij de illustraties en teksten in het leerlingenmateriaal is er sprake van verscheidenheid in personen en culturen. Er wordt binnen een aantal thema's aandacht besteed aan verschillende culturen en verscheidenheid in gewoonten.

Op de tekeningen en foto's in het leerlingenmateriaal komen mensen met verschillende huidskleur voor, maar blanke mensen hebben de overhand. De methode bevat zowel Nederlandse maar ook niet-Nederlandse namen voor kinderen. De activiteitenmap van groep 1-2 bevat tips om aan de thema's interculturele aspecten toe te voegen.

14. In hoeverre is er aandacht voor de rolverdeling tussen mannen en vrouwen?

Bij de illustraties en teksten in het leerlingenmateriaal is er sprake van verscheidenheid in personen, geslacht en rollen. In zowel de afbeeldingen als de teksten van *Taal op maat* komen meisjes/vrouwen en jongens/mannen ongeveer even vaak voor.

Rolneutrale rollen zijn in het leerlingmateriaal het meeste aangetroffen. Rolbevestigende rollen (brandweermannen zijn mannen en vrouwen zijn verpleegster) zijn vaker aangetroffen dan roldoorbrekende (bijvoorbeeld meisje met boormachine en een vader die eten klaarmaakt in de keuken).